

Ο Ντάριο Φο δε μένει πια εδώ...

> «Η μαριχουάνα της μαμάς είναι πιο γλυκιά...» από το Θέατρο Σκάλα

Σκηνοθεσία:

Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά

Σκηνικά-κοστούμια:

Λάκης Γενεθλής

Μουσική: Σάββας Σάββα

Χορογραφίες: Χάρις Πισσουρίου

Παίζουν: Μόνικα Μελέκη, Παντελής Παπακωνσταντίνου, Χρίστος Καραϊσκος,, Χάρις Πισσουρίου, Πέτρος Κονόμου, Ζάχος Παπαπέτρου, Αντρέας Μελέκης

Η παραγωγή του έργου του Ντάριο Φο «Η μαριχουάνα της μαμάς είναι πιο γλυκιά...» από το Θέατρο Σκάλα περιέχει μερικά ζεύγη αταίριαστων μεταξύ τους στοιχείων. Δεν θα προσπαθήσω να τα ιεραρχήσω με σειρά σημαντικότητας επειδή το κάθε ένα απ' αυτά έπαιξε το δικό του ρόλο στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος. Αυτές τις συνέπειες της εσωτερικής ασυμβατότητας του κάθε ζευγαριού θα προσπαθήσω ν' ανιχνεύσω πιο κάτω.

A. Η αισθητική του Ντάριο Φο και... το παρόν

Θα βάλω ένα γενικό «ως γνωστόν» που να προλογίζει όσα έχω να πω για τον Ντάριο Φο μια και θα επαναλαμβάνω πράγματα πασίγνωστα. Ο Φο πάντα θεωρούσε την τέχνη του ως μέσο ενεργού επέμβασης στα κοινωνικά δρώμενα, ως εργαλείο και όπλο στα χέρια του, όπλο για να πολεμήσει το άδικο και εργαλείο να χτίσει το δίκιο. Και αυτό ακόμα δεν αρκούσε, ο συγγραφέας, σκηνοθέτης και ηθοποιός Ντάριο Φο ήθελε να μάθει τους θεατές του να χειρίζονται το όπλο και το εργαλείο που τους προσφέρει, ήθελε να κάνει το θέατρό του σχολείο κοινωνικού αγώνα. Από τους κύριους εκφραστές της εξάρσης του πολιτικού θεάτρου των δεκαετιών '60-'70, συνεχιστής της επικής αισθητικής του Μπρεχτ, ο Φο ταυτίστηκε με το είδος του θεάτρου προπαγάνδας και με την εποχή του. Όμως η επιδίωξη της ιστορίας κάνει το πνευματι-

κό παρόν του ευρωπαϊκού (τουλάχιστον) θεάτρου να απέχει αισθητά από τις μέρες κορύφωσης της θεατρικής δράσης του Φο, κάνει εμάς να μη βλέπουμε το θέατρο ως σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσης, να μην αναμένουμε να μάθουμε από το θέατρο (αλλά και απ' οπουδήποτε) μία αλήθεια για όλους. Οι ιδεολογίες δεν πεθαίνουν, ούτε μεταλλάσσονται, απλώς εξελίσσονται, αντανakλώντας νέες πραγματικότητες. Το ιδεολογικό αλφαριθμητικό του Φο δεν χρησιμεύει πια ούτε ως εργαλείο, ούτε ως όπλο.

B. Η αισθητική του Ντάριο Φο και η αισθητική της σκηνοθετιδας Μαρίας Μανναρίδου-Καρσερά

Δεν πιστεύω ότι ο σκηνοθέτης οφείλει να είναι «εργολάβος πασών των εργαλαβιών», ότι ο επαγγελματισμός ενός σκηνοθέτη έγκειται στην ικανότητά του να αναλαμβάνει ανέβασμα έργων που δεν φαίνονται να είναι συμβατά με τη δική του αισθητική γραμμή όπως αυτή

Δεν πιστεύω ότι ο σκηνοθέτης οφείλει να είναι «εργολάβος πασών των εργαλαβιών», ότι ο επαγγελματισμός ενός σκηνοθέτη έγκειται στην ικανότητά του να αναλαμβάνει ανέβασμα έργων που δεν φαίνονται να είναι συμβατά με τη δική του αισθητική γραμμή όπως αυτή διατυπώθηκε στη μέχρι τότε πορεία του και στις ρεπερτοριακές του επιλογές. Ο Ιονέσκο και ο Ζενέ της Μαρίας Μανναρίδου - Καρσερά είχαν λόγο ύπαρξης στον προσωπικό κόσμο της δημιουργίας της. Ο Φο στα χέρια της αλλοιώθηκε.

διατυπώθηκε στη μέχρι τότε πορεία του και στις ρεπερτοριακές του επιλογές. Ο Ιονέσκο και ο Ζενέ της Μαρίας Μανναρίδου - Καρσερά είχαν λόγο ύπαρξης στον προσωπικό κόσμο της δημιουργίας της. Ο Φο στα χέρια της αλλοιώθηκε. Απ' όλες της αισθητικές

ρίζες του Ντάριο Φο, όπως το επικό θέατρο, ο Μπρεχτ, ο Μαγιακόφσκι, το θέατρο του δρόμου, το τσίρκο, το θέατρο προπαγάνδας, η σκηνοθετική επιλέγει την Commedia del' Arte, το πιο κατανοητό και λιγότερο ξένο γι' αυτήν κομμάτι. Όμως όταν επιλέγεις το μέρος στη

θέση του συνόλου, όταν μια μόνο πτυχή της αισθητικής του Φο με τη μέθοδο της σκηνοθετικής αναγωγής παίρνει τη θέση του όλου, τότε ο Φο αλλάζει. Σκεφτείτε το κοστούμι της Μόνικας Μελέκη (ενδυματολόγος Λάκης Γενεθλής). Πατί η μαμά Ροζέτα έπρεπε να είναι μόνο κλοουνέσσα; Λέω «μόνο» επειδή το οπτικό γκροτέσκο επισκίαζε το πάθος της αντιναρκωτικής στοιχειώδους μαζικής εκπαίδευσης που είναι ο λόγος της δημιουργίας του έργου. Και αν η σκηνοθέτις εννοεί αυτά που εννοούσα στην προηγούμενη παράγραφο, ότι δηλαδή ο Φο δεν μπορεί να έχει σήμερα το αποτέλεσμα που ο ίδιος επιζητούσε, η εσωτερική αισθητική αλλοίωση δεν είναι λύση.

Γ. Οι ηθοποιοί και οι ρόλοι τους

Το γέλιο ήταν ένα από τα πιο αιχμηρά βέλη στη φαρέτρα του Ντάριο Φο. Το κωμικό στοιχείο στα έργα του Φο είναι στρατευμένο, έχει σκοπό να γελοιοποιήσει μέχρι τελικής εξόντωσης τον ταξικό εκθρό. Με έκπληξη είδα ότι στην παράσταση του Θεάτρου Σκάλα μόνο ο Ζάχος Παπαπέτρου γελοιοποιεί τον ήρωά του έτσι όπως θα το ήθελε ο συγγραφέας. Μπορεί τα άλλα πρόσωπα να μη χρειάζεται να αυτοεξοντωθούν, μια και δεν είναι εκθροί, αλλά θύματα κοινωνικής εκμετάλλευσης και εξαθλίωσης, όμως η πηγαία κωμικότητα, οι αδρές πινελιές, το χάρισμα της επικοινωνιακής εξωστρέφειας είναι απαραίτητα σε μια παράσταση του Φο. Οι ηθοποιοί της παράστασης κάνουν πολύ κόπο, παίζουν με δόσιμο, αλλά η κωμικότητα με την οποία κινούνται, μιλούν, χορεύουν, τραγουδούν, μιμούνται την ιταλική προφορά είναι... άσφαιρη.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ

Υ.Γ. Εκφράζω την ειλικρινή μου συμπόνια προς τη διεύθυνση και το προσωπικό του Θεάτρου Σκάλα για τη βάρβαρη καταστροφή της καινούργιας θεατρικής στέγης, την οποία τόσο λαχταρούσαν να εγκαινιάσουν με την επόμενη τους παραγωγή. **N.M.**